

Galip Kemali Söylemezoğlu (1873-1960)

Diplomat ve yazar Galip Kemali Söylemezoğlu, 1873 Ramazanında Bingazi’de dünyaya geldi. Babasının memuriyetinden dolayı Anadolu’nun çeşitli yerlerinde yaşadı. 1902-1922 tarihleri arasında Osmanlı’nın en buhranlı tarihlerinde, yirmiden fazla Balkan ve Avrupa devletinde yaklaşık otuz yıl çeşitli görevlerde bulundu. Galip Kemali Bey, 1908 Meşrutiyet’ten önce Romanya’da, Balkan Harbi öncesinden 1916’ya kadar 6 yıl Yunanistan’da, Brest Litovsk Barışı sonrası Mart 1918’den itibaren 8 ay Rusya’da Moskova sefaretinde görev yaptı.

İstanbul’un 13 Kasım 1918’da işgali sırasında burada bulunan Galip Kemali Bey, Damat Ferit Hükümeti’nde beş buçuk ay çalıştı. 1 Aralık 1918’de Mütareke Komisyonu Başkanı olan Galip Kemali, İzmir’in Yunanlılar tarafından işgali üzerine yedi buçuk aydır sürdürdüğü bu görevinden istifa etti ancak Damat Ferit’in iknasıyla İstanbul Hükümeti’nde Muhaberat bölümünde memuriyete başladı. Haziran 1919’da İtalya’ya gidip Roma’da temaslarda bulunduğu iki yıl içinde, izlenimlerini rapor olarak İstanbul’a gönderen Galip Kemali Bey, Avrupa kamuoyunu da Türkiye hakkında bilgilendirdi.

16 Mart 1920’de İstanbul’un resmen işgali üzerine tepkisini tüm devletlerin meclislerine gönderdiği “Medeni Milletlerden İstimdat” başlıklı feryatnameyle gösteren Galip Kemali Bey, Türk davasını anlatmak üzere, Nisan 1920’de San Remo’da toplanan konferansın başkanı M. Nitti’ye bir muhtıra verdi. Aynı zamanda Osmanlı Hükümeti’ne konferans ile ilgili bilgi ve görüşlerini de bildirdi. Roma’da bulunduğu sırada 1920’nin ortalarında toplanan Edirne Kongresi’nin aldığı kararlara göre, davalarını yurt dışında savunma konusunda kendisinden yardım istenen Galip Kemali Bey, konuyu Fransa ve İtalya basınında gündeme getirdi. Avrupa’daki çalışmalarından İngiltere Başbakanı Loyd George’nin rahatsız olması üzerine Damat Ferit tarafından İstanbul’a çağrılan Galip Kemali Bey, denileni yapmayarak rapor göndermeye devam etti.

5 Haziran 1920 tarihinde Mustafa Kemal Paşa, Büyük Millet Meclisi Başkanı sıfatıyla Galip Kemali Bey’e bir telgraf göndererek kendileriyle birlikte çalışmak üzere onu Ankara’ya davet etti. Ailevi nedenlerden dolayı hemen gelemeceğini bildiren Galip Kemali Bey, İstanbul’da Tevfik Paşa Hükümeti’nin kurulmasıyla İstanbul’a gelerek görüşmeler yaptı ve 25 Aralık 1920 tarihinde sefaret görevine atandı. Bu tarihlerde Roma’da iken Türk-Yunan ilişkilerine ve sınırına dair söylediklerinden dolayı Ankara’daki önemli gazetelerden eleştiriler aldı. Örneğin; 15 Şubat 1921 tarihli Yeni Gün ve 24 Şubat 1921 tarihli Hakimiyet-i Milliye “Tasvip Etmediğimiz Şeyler” başlıklı yazılarda bir sefirin sınır belirleme konusunda ölçülü olması gerektiği belirtilmekteydi.

150’liklerden Süleyman Şefik’in (Kuvay-ı İnzibatiye Başkomutanı) kardeşi olmasına rağmen Nisan 1921 tarihli Londra Konferansı’na Büyük Millet Meclisi temsilcisi olarak katılan Bekir Sami Bey tarafından kendisine Tahran sefirliği teklif edildi ancak Bekir Sami Bey’in istifası üzerine bu konu gündeme gelmedi. Aynı tarihlerde artık ömrünü tamamlayan Osmanlı Devleti Hariciye Nazırlığından aldığı telgraf üzerine kendisine teklif edilen Stockholm ve Kopenhag elçiliklerini kabul etti ve 3 Temmuz 1921 tarihinde görevine başladı. Öte yandan bu tarihte Mustafa Kemal Paşa’ya bir mektup yazarak davet eder ve gerek duyarlarsa Ankara’ya gelmeye hazır olduğunu belirtti. Stockholm’de bir buçuk yıl kaldıktan sonra Avrupa’daki Osmanlı Sefaretlerinin kapanması üzerine 1922 yılı yazında Stockholm ve Kopenhag Sefiri sıfatıyla Ankara’ya yazdığı yazısı “Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti’nin Stockholm ve Kopenhag’da sefiri yoktur. Babiali ile muhabere ettiğinden nam ve hümayunlar tevziinden bahsettiğinden bizimle münasebeti olmaması lazım gelen bir zattır” denilerek iade edildi. Gelişmeler neticesinde 1 Eylül 1922’de görevinden ayrılarak Türkiye’ye döndü. Osmanlı padişahını ve hariciyesini ziyaret ettikten ve İstanbul’daki durumu gördükten sonra, Büyük Taarruz’un yeni

bittiği sıralarda Ankara'ya giderek İsmet Paşa, Fevzi Paşa gibi bazı komutanlarla görüştü. *“Atatürk nazarında beni saltanatçı diye kötüler. Bana yüzünü göstermediler”* sitemini ve 1930 yılında dönemin Hariciye Vekili tarafından emekliye sevk edilmesinin üzüntüsünü yazdığı eserlerinde dile getiren Galip Kemali, 1960'da 87 yaşında öldü.

Yazdığı kitaplarla Türk Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen Avrupa'nın Türklere bakışını sorgulayan Galip Kemali Söylemezoğlu'nun 1919'da Fransızca olarak yayınladığı; Les Tures Demandent une Paix Juste, Promte et Durable (Türkler Adil, Acil ve Kalıcı Bir Barış İstiyor) eserini, 1919 tarihli “Le Martyre D'un people” (Bir Millet'in Kurban Edilmesi) ve onun devamı olan 1921 tarihli “L'assassinat D'un Peuple” (Bir Millet'in Katli) eserlerini yazdı. Bunların yanında, Hatıraları-Atina Sefareti (1913-1916), Hariciye Hizmetinde 30 sene (1892-1922), Galip Kemalî Söylemezoğlu Hatıraları (1946), 30 Senelik Siyasi Hatıralarımın Üçüncü ve Son Cildi (1918-1922), Başımıza Gelenler-Yakın Bir Mazinin Hatıraları (Mondrostan Mudanyaya 1918-1922), Hariciye Hizmetinde 30 Sene (Mutlakiyet, Meşrutiyet ve Milli Mücadele Yıllarında Şahidi Veya Amili Olduğum Hadiselere Ait Vesikalar) (1892-1922), Siyasi Dağarcığım, Yok Edilmek İstenen Millet, Havacılık Teknolojisi adlı eserleri ve çevirileri vardır. Başlıca kitap çevirileri; Bugünkü İngiltereyi İyice Anlamak İçin, Hilaire Belloc; Japonya ve Japonlar, Karl Haushofer; Türkiye Tarihi Başlangıcından Bugüne Kadar, Leon Lamouche; Harpten Sonraki Dünya, Valentin Gitermann; Rusya Tarihi, N. Brian ve Chaninov; İtalya Tarihi, A. Savelli ve Fernand Hayward; Dünya Tarihi 1919'dan 1937'ye Kadar, Leon Cahen; İspanya Tarihi, Louis Bertrand; Hükümdar Millet, Demokrasinin Büyüklük Ve Küçüklükleri, M. Virgille Rossel; 1919'dan 1937 Yılına Kadar Dünya Tarihi, Leon Cahen, Raymond Ronze, Emile Folinais.

Makbule SARIKAYA

KAYNAKÇA

SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemali, **30 Senelik Siyasi Hatıralarımın Üçüncü ve son Cildi (1918-1922)**, İstanbul 1953.

SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemali, **Başımıza Gelenler-Yakın Bir Mazinin Hatıraları (Mondrostan Mudanyaya 1918-1922)**, İstanbul 1939.

SÖYLEMEZOĞLU, Galip Kemali, **Yok Edilmek İstenen Millet**, İstanbul 2001.

26/09/2023 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/galip-kemali-soylemezoglu-1873-1960/?pdf=3654> adresinden erişilmiştir